ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
της 22ας Μαΐου 2008 [1]

I — Εισαγωγή

1. Οι καλλιτέχνες συνηθίζουν να χρησιμοποιούν ψευδώνυμα και έτσι το κοινό δεν μπορεί να γνωρίζει ευχερώς πότε οι διασημότητες του κινηματογράφου, του θεάτρου, της ζωγραφικής ή της μουσικής χρησιμοποιούν το πραγματικό όνομά τους. Πολύ λίγοι από τους καλλιτέχνες αυτούς κατορθώνουν να αποκτήσουν φήμη με το πραγματικό και με το φανταστικό όνομά τους εξίσου (εκ του προχείρου μου έρχεται στο νου μόνον η Marilyn Monroe/Norma Jean Backer).

2. Επομένως, λίγοι γνωρίζουν τον τραγουδιστή και συνθέτη από τον οποίον ξεκίνησε η υπόθεση αυτή με το πραγματικό του όνομα, Shabtai Zisel ben Abraham, δεδομένου ότι η οικογένειά του έλκει την καταγωγή της από την Οδησσό [2]. Θα τολμούσα να πω ότι και η μετάφραση του ονόματός του σε μια ευρωπαϊκή γλώσσα (Robert Allen Zimmermann) δεν θα του εξασφάλιζε μεγαλύτερη επιτυχία. Αντιθέτως, το ψευδώνυμό του, Bob Dylan, είναι πολύ γνωστό σε πολλές γενιές μουσικόφιλων [3].

3. Όπως το έργο του Phil Collins [4] και του Cliff Richard [5], το έργο του εν λόγω τραγουδιστή, θερμού θαυμαστή του Ουαλού ποιητή Dylan Thomas (1914-1953) [6], του οποίου το όνομα χρησιμοποίησε ως επώνυμο, αποτελεί συχνά αντικείμενο ηχογραφήσεων που αποφέρουν υψηλά κέρδη και, ως εκ τούτου, αντικείμενο ανεξέλεγκτης αναπαραγωγής.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Τα βιογραφικά στοιχεία αντλήθηκαν από το έργο του Satué, F. J., «*¡Más madera! Una historia del Rock*», Ed. Belacqva, Βαρκελώνη, 2004, σ. 397 επ.

3 — Φαίνεται ότι η ακροαματικότητα της ραδιοφωνικής εκπομπής του «Theme time radio hour», από το XM Satellite Radio, έχει τελευταία αυξηθεί (βλ. El País, Τρίτη 25 Μαρτίου 2008, σ. 48). Εξάλλου, η ζωή του αποτέλεσε το θέμα του κινηματογραφικού έργου «I'm Not There» (2007), το οποίο αποτελεί αφιέρωμα του σκηνοθέτη Todd Haynes στον μουσικό.

4 — Ντράμερ και τραγουδιστής του μουσικού συνόλου μουσικής ποπ/ροκ «Genesis», ο οποίος εν συνεχεία ακολούθησε σόλο καριέρα και τον οποίον αφορούσε η απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1993, C-92/92 και C-326/92, Phil Collins κ.λπ. (Συλλογή 1993, σ. I-5145).

5 — Το πραγματικό όνομά του είναι Harry Rodger Webb, πρώην επικεφαλής του συγκροτήματος «Shadows» (http://www.cliffrichard.org).

6 — Δεν διευκρινίζεται αν θαυμάζει μόνον τους στίχους του ή και τον τρόπο ζωής του συγγραφέα, ο οποίος αυτοχαρακτηριζόταν ως «ο πιο μεθυσμένος άνθρωπος στον κόσμο» και ως αμετανόητος μποέμ, τουλάχιστον κατά τα νεανικά του χρόνια, όπως προκύπτει από το βιβλίο του «*Portrait of the artist as a young dog*», όπου γράφει: «ο νεαρός κύριος Τόμας είναι προς το παρόν άνεργος, αλλά πρόκειται να φύγει σύντομα για το Λονδίνο, φιλοδοξώντας να σταδιοδρομήσει ως δημοσιογράφος στο Τσέλσι, χωρίς δεκάρα στην τσέπη και με τη θολή ελπίδα να τον ζουν οι γυναίκες» (ελεύθερη μετάφραση).

4. Το Bundesgerichtshof (γερμανικό ανώτατο δικαστήριο) υπέβαλε τρία προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με ορισμένα φωνογραφήματα μουσικών θεμάτων του εν λόγω ειδώλου της ροκ μουσικής, τα οποία ηχογραφήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1960, και καλείται να αποφανθεί σχετικά με την προστασία των φωνογραφημάτων αυτών στη Γερμανία. Κατ' ουσίαν, το Bundesgerichtshof αμφιβάλλει ως προς το αν τα φωνογραφήματα προστατεύονται από το κοινοτικό δίκαιο στη Γερμανία, καθώς δεν προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία.

5. Η οικονομική σημασία του ζητήματος αυτού δεν είναι αμελητέα, διότι από την επίλυσή του εξαρτάται το αν πολλά έργα προγενέστερα της ενάρξεως ισχύος του νόμου του 1966, περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, θα παραμείνουν κοινό κτήμα, με δυνατότητα ελεύθερης εκμετάλλευσης, ή αν προστατεύονται από τέτοια δικαιώματα, με συνέπεια η εκμετάλλευσή τους να εξαρτάται από τη βούληση των δικαιούχων.

II — Νομικό πλαίσιο

Α — *Κοινοτική νομοθεσία*

6. Η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας πραγματοποιήθηκε κυρίως με την οδηγία 93/98/ΕΟΚ [7], η οποία εν συνεχεία τροποποιήθηκε [8] και αργότερα καταργήθηκε με την οδηγία 2006/116/ΕΚ [9], που κωδικοποίησε τις προηγούμενες οδηγίες.

7. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116, υπό τον τίτλο «Διάρκεια των συγγενικών δικαιωμάτων», ορίζει:

«Τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφημάτων λήγουν πενήντα έτη μετά την πραγματοποίηση της υλικής ενσωμάτωσης […]

Ωστόσο, αν τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφημάτων, λόγω λήξεως της διάρκειας προστασίας που τους αναγνωρίσθηκε δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/98/ΕΟΚ, δεν προστατεύονταν πια στις 22 Δεκεμβρίου 2002, η παρούσα παράγραφος δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εκ νέου προστασία τους.»

7 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1993, για την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενών δικαιωμάτων (ΕΕ L 290, σ. 9).

8 — Μεταξύ άλλων με την οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10).

9 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων (ΕΕ L 372, σ. 12).

8. Επιπλέον, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 7 της οδηγίας 2006/116, που τιτλοφορείται «Προστασία έναντι τρίτων χωρών»:

«1. Όταν η χώρα προελεύσεως ενός έργου, κατά την έννοια της Σύμβασης της Βέρνης [10], είναι τρίτη χώρα και ο δημιουργός του έργου δεν είναι υπήκοος της Κοινότητας, η διάρκεια προστασίας την οποία χορηγούν τα κράτη μέλη λήγει κατά την ημερομηνία λήξεως της προστασίας που χορηγείται στη χώρα προελεύσεως του έργου, χωρίς να είναι δυνατή υπέρβαση της διάρκειας που καθορίζεται με το άρθρο 1.

Οι διάρκειες προστασίας που καθορίζονται με το άρθρο 3 ισχύουν και για τους δικαιούχους που δεν είναι υπήκοοι της Κοινότητας, εφόσον τα κράτη μέλη τους χορηγούν προστασία. Ωστόσο, με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων των κρατών μελών, η διάρκεια προστασίας που χορηγείται από τα κράτη μέλη δεν μπορεί να λήγει αργότερα από την ημερομηνία λήξης της προστασίας που χορηγείται στη χώρα της οποίας ο δικαιούχος είναι υπήκοος και δεν μπορεί να υπερβαίνει την προβλεπόμενη από το άρθρο 3 διάρκεια.»

10 — Σύμβαση της Βέρνης δια την προστασίαν των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (Πράξη των Παρισίων της 24ης Ιουλίου 1971), όπως τροποποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1979 (διαθέσιμη στον διαδικτυακό τόπο http://www.wipo.int).

9. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 10 της οδηγίας 2006/116, που τιτλοφορείται «Χρονική ισχύς», έχουν ως εξής:

«1. Όταν η διάρκεια προστασίας, η οποία είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη διάρκεια που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία, είχε ήδη αρχίσει σε κράτος μέλος την 1η Ιουλίου 1995, η παρούσα οδηγία δεν έχει ως αποτέλεσμα τη σύντμηση αυτής της διάρκειας προστασίας στο εν λόγω κράτος μέλος.

2. Η διάρκεια προστασίας που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και αντικείμενα προστασίας που προστατεύονταν σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος, κατά την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1, κατ' εφαρμογήν εθνικών διατάξεων για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή τα συγγενικά δικαιώματα, ή πληρούν τα κριτήρια προστασίας βάσει της οδηγίας [92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων] [ΕΕ L 346, σ. 61].

3. Η παρούσα οδηγία ισχύει υπό την επιφύλαξη των πράξεων εκμετάλλευσης που έλαβαν χώρα πριν από την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να προστατεύουν, ιδίως, τα κεκτημένα δικαιώματα τρίτων.»

Β — *Διεθνές δίκαιο*

10. Υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΠΙ) έχουν συναφθεί τρεις διεθνείς συμβάσεις με αντικείμενο την προστασία των παραγωγών φωνογραφημάτων, οι επονομαζόμενες «Σύμβαση της Ρώμης» [11], «Σύμβαση περί φωνογραφημάτων» [12] και «Συνθήκη WPPT» [13]. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ενέκρινε την τελευταία αυτή συνθήκη με την απόφαση 2000/278/ΕΚ [14], όσον αφορά τα ζητήματα της αρμοδιότητάς της.

11. Όσον αφορά τη διάρκεια ισχύος των δικαιωμάτων των παραγωγών φωνογραφημάτων, ενώ η Σύμβαση της Ρώμης [15] και η Σύμβαση περί φωνογραφημάτων [16] όριζαν ελάχιστη διάρκεια προστασίας τα είκοσι έτη, η Συνθήκη WPPT αύξησε τη διάρκεια αυτή στα πενήντα έτη [17], πράγμα που δείχνει τάση αυξήσεως της διάρκειας της προστασίας.

12. Εξάλλου, η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ [18] περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τις διάφορες μορφές πνευματικής ιδιοκτησίας, αποσκοπώντας στη μερική εναρμόνιση των νομοθεσιών περί πνευματικής ιδιοκτησίας, λόγω της επιρροής που ενδεχομένως ασκούν στο διεθνές εμπόριο. Παραθέτω, κατωτέρω, τις σχετικές με τα φωνογραφήματα διατάξεις, οι οποίες ασκούν επιρροή στην επίλυση του ζητήματος που τέθηκε στην κρίση του Δικαστηρίου.

13. Από τους θεμελιώδεις αυτούς κανόνες, ιδιαίτερη σημασία έχει το άρθρο 3, το οποίο καθιερώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης ημεδαπών και αλλοδαπών:

«1. Κάθε μέλος παρέχει στους υπηκόους των υπολοίπων μελών μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που παρέχει στους δικούς του υπηκόους όσον αφορά την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που ισχύουν ήδη δυνάμει, αντιστοίχως, της Συμβάσεως των Παρισίων (1967), της Συμβάσεως της Βέρνης (1971), της Συμβάσεως της Ρώμης ή της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων. Προκειμένου περί των καλλιτεχνών ερμηνευτών, των

11 — Σύμβαση της 26ης Οκτωβρίου 1961, περί της προστασίας των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των οργανισμών ραδιοτηλεόρασης.

12 — Σύμβαση της 29ης Οκτωβρίου 1971, περί της προστασίας των παραγωγών φωνογραφημάτων εναντίον της μη επιτρεπόμενης αναπαραγωγής των φωνογραφημάτων τους.

13 — Συνθήκη του ΠΟΠΙ, για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα, που συνήφθη στη Γενεύη στις 20 Δεκεμβρίου 1996. Όλες αυτές οι πράξεις είναι διαθέσιμες στο http://wipo.int.

14 — Απόφαση του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 2000, σχετικά με την έγκριση, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της συνθήκης του [ΠΟΠΙ] για την πνευματική ιδιοκτησία και της συνθήκης του [ΠΟΠΙ] για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα (ΕΕ L 89, σ. 6).

15 — Βλ. άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄.

16 — Βλ. άρθρο 4.

17 — Βλ. άρθρο 17, παράγραφος 2.

18 — Η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (στο εξής: Συμφωνία ΔΠΙΤΕ), που αποτελεί το παράρτημα 1 Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η οποία υπογράφηκε στο Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994 και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) (ΕΕ L 336, σ. 1, η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ βρίσκεται στη σ. 213).

παραγωγών φωνογραφημάτων και των οργανισμών ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, η προαναφερθείσα υποχρέωση υφίσταται μόνο ως προς τα δικαιώματα που προβλέπει η παρούσα συμφωνία. […]»

«1. Προκειμένου περί της εγγραφής της ερμηνείας τους σε κάποιο μέσο ηχογράφησης, οι καλλιτέχνες ερμηνευτές έχουν τη δυνατότητα να εμποδίζουν τις ακόλουθες πράξεις, όταν αυτές επιχειρούνται χωρίς την άδειά τους: την εγγραφή κάποιας ερμηνείας που δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο εγγραφής, καθώς και την αναπαραγωγή της εγγραφής αυτής. […]

14. Αντιθέτως, το άρθρο 4 της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ θεσπίζει ρήτρα του πλέον ευνοούμενου κράτους, ορίζοντας ότι οποιοδήποτε πλεονέκτημα, εύνοια, προνόμιο ή ασυλία χορηγεί ένα συμβαλλόμενο μέρος σε υπήκοο άλλης χώρας πρέπει, αμέσως και άνευ όρων, να παρέχεται και στους υπηκόους όλων των λοιπών συμβαλλομένων. Το άρθρο αυτό προβλέπει, εξάλλου, ορισμένες εξαιρέσεις από την υποχρέωση αυτή, οι οποίες δεν χρειάζεται να ληφθούν υπόψη εν προκειμένω.

2. Οι παραγωγοί φωνογραφημάτων έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση αναπαραγωγή των φωνογραφημάτων τους.

[…]

15. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ παραπέμπει στη Σύμβαση της Βέρνης, επιβάλλοντας στα συμβαλλόμενα μέρη να τηρούν τα άρθρα 1 έως 21 της Συμβάσεως αυτής.

5. Η διάρκεια της προστασίας που παρέχεται βάσει της παρούσας συμφωνίας στους καλλιτέχνες ερμηνευτές και στους παραγωγούς φωνογραφημάτων φθάνει τουλάχιστον μέχρι τη λήξη πεντηκονταετίας, με χρονικό σημείο εκκίνησης τη λήξη του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η εγγραφή ή η ερμηνεία. […]

16. Όσον αφορά τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφημάτων, το άρθρο 14 της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ ορίζει:

[…]»

Γ — *Η εθνική νομοθεσία*

17. Στη Γερμανία, τα της πνευματικής ιδιοκτησίας ρυθμίζει ο νόμος περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων [19] (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte), της 9ης Σεπτεμβρίου 1965 (*BGBl.* 1965, σ. 1273, στο εξής: UrhG). Το άρθρο 137f αποτελεί μεταβατική διάταξη για την προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην οδηγία 93/98. Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου αυτού ορίζουν:

«2) Οι διατάξεις του παρόντος νόμου, όπως ισχύουν από 1ης Ιουλίου 1995, έχουν εφαρμογή και επί έργων των οποίων η προστασία έληξε κατά τον παρόντα νόμο πριν την 1η Ιουλίου 1995, αλλά εξακολουθούν να προστατεύονται από τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή συμβαλλομένου κράτους στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται κατ' αναλογία στα συγγενικά δικαιώματα […] του παραγωγού φωνογραφημάτων (άρθρο 85) […].

3) Αν η προστασία έργου που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου αναβιώσει κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2, τα δικαιώματα που αναβιώνουν ανήκουν στον δημιουργό. Ωστόσο, αν η εκμετάλλευση έχει αρχίσει πριν την 1η Ιουλίου 1995, πρέπει να συνεχίζεται εντός του ίδιου πλαισίου. Για την εκμετάλλευση μετά την 1η Ιουλίου 1995 καταβάλλεται προσήκουσα αποζημίωση. Οι παράγραφοι 1 έως 3 εφαρμόζονται στα συγγενικά δικαιώματα κατ' αναλογία.»

ΙΙΙ — Τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης

18. Η επιχείρηση Falcon Neue Medien Vertrieb GmbH (στο εξής: Falcon), καθής στην κύρια δίκη και αναιρεσίβλητη, εμπορεύεται, υπό μορφή σύμπυκνων δίσκων (στο εξής: CD), δύο φωνογραφήματα με ερμηνείες του καλλιτέχνη Bob Dylan, το πρώτο εκ των οποίων τιτλοφορείται «Bob Dylan — Blowin in the Wind» και το δεύτερο «Bob Dylan — Gates of Eden».

19. Τα ηχογραφημένα στα εν λόγω CD τραγούδια περιλαμβάνονταν αρχικώς στις συλλογές «Bob Dylan — Bring it All Back Home», «The Times They are A-Changing» και «Highway 61 Revisited».

20. Η Sony Music Entertainment (Germany) GmbH (στο εξής: Sony), ενάγουσα στην κύρια δίκη και αναιρεσείουσα, είναι η γερμανική

19 — Όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά με τον πέμπτο νόμο για τη μεταρρύθμιση του νόμου περί δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων (Fünften Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes), της 10ης Νοεμβρίου 2006 (*BGBl.* 2006, σ. 2587).

θυγατρική της ομώνυμης και πασίγνωστης ιαπωνικής πολυεθνικής εταιρίας. Υποστηρίζει ότι όλα τα τραγούδια των δύο CD δημοσιεύθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες πριν την 1η Ιανουαρίου 1966, δηλαδή το 1964 και το 1965.

21. Υποστηρίζει, ακόμη, ότι ο Αμερικανός παραγωγός φωνογραφημάτων είχε αποκτήσει φωνογραφικά δικαιώματα επί των πρωτότυπων φωνογραφημάτων των συλλογών τραγουδιών του Bob Dylan και στο γερμανικό έδαφος και ότι τα δικαιώματα αυτά της μεταβιβάστηκαν. Συνεπώς, η εναγόμενη προσβάλλει τα δικαιώματά της πνευματικής ιδιοκτησίας, δια της αντιγραφής και εμπορίας των εν λόγω CD.

22. Η Sony ζητεί, ως εκ τούτου, να απαγορευθεί στη Falcon να παράγει αντίγραφα και να διανέμει, η ίδια ή μέσω τρίτων, τα CD «Bob Dylan — Blowin in the Wind» και «Bob Dylan — Gates of Eden». Ζητεί, ακόμη, να υποχρεωθεί η εναγόμενη να παράσχει πληροφοριακά στοιχεία και να καταβάλει αποζημίωση.

23. Ωστόσο, η Falcon υποστηρίζει ότι η γερμανική έννομη τάξη δεν προστατεύει κανένα δικαίωμα δισκογραφικής εταιρίας επί των φωνογραφημάτων του Bob Dylan που είναι προγενέστερα της 1ης Ιανουαρίου 1966.

24. Το Landgericht Rostock απέρριψε, πρωτοδίκως, τα επιχειρήματα της Sony, καθώς και την αγωγή.

25. Κατά τη δίκη ενώπιον του Oberlandesgericht Rostock, η ενάγουσα παραιτήθηκε από το αίτημά της περί άρσεως της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά ενέμεινε στο να παράσχει η εναγόμενη πληροφοριακά στοιχεία και να καταβάλει αποζημίωση.

26. Το Oberlandesgericht Rostock απέρριψε το ένδικο μέσο της Sony, κρίνοντας ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα στη Γερμανία και στις Ηνωμένες Πολιτείες σύμβαση της Γενεύης, προστατεύονται μόνον τα δικαιώματα του άρθρου 85 του UrhG επί φωνογραφημάτων που έχουν παραχθεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1966. Το Oberlandesgericht Rostock έκρινε, ακόμη, ότι τα προγενέστερα της ημερομηνίας αυτής φωνογραφήματα δεν προστατεύονται ούτε από το άρθρο 137f του UrhG, καθώς πρόκειται για μεταβατική διάταξη για την προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην οδηγία 93/98. Συγκεκριμένα, η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζεται επί φωνογραφημάτων που έχουν παραχθεί πριν την 1η Ιανουαρίου 1966, διότι αυτά ουδέποτε προστατεύονταν στη Γερμανία.

IV — Τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

27. Κατόπιν της ασκήσεως, εκ μέρους της Sony, του ενδίκου μέσου της «Revision», το Bundesgerichtshof κρίνει ότι η απόφασή του εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116. Το

αιτούν δικαστήριο εξηγεί τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων του με τις ακόλουθες σκέψεις.

28. Αφενός, το Bundesgerichtshof δεν δέχεται ότι η αναδρομική ισχύς της συμβάσεως της Γενεύης υπερβαίνει την προστασία που παρέχει η εθνική νομοθεσία, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 129, παράγραφος 1, του UrhG, θέτει ως όριο της αναδρομικής προστασίας των δικαιωμάτων που οι δισκογραφικές εταιρίες αντλούν από το άρθρο 85 του UrhG την έναρξη ισχύος του UrhG, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 1966.

29. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι τα επίμαχα φωνογραφήματα δεν προστατεύονται στο γερμανικό έδαφος με απευθείας εφαρμογή του άρθρου 137f, παράγραφος 2, του UrhG, διατάξεως που προστέθηκε [20] με σκοπό την προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην οδηγία 93/98. Συνεπώς, το άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 137f, παράγραφος 2, του UrhG, δεν αναβιώνει η προστασία που έληξε την 1η Ιουλίου 1995, το αιτούν δικαστήριο κρίνει, όπως και το Oberlandesgericht Rostock, ότι τα φωνογραφήματα που ηχογραφήθηκαν πριν την 1η Ιανουαρίου 1966 από δισκογραφικές εταιρίες εδρεύουσες σε τρίτες χώρες ουδέποτε προστατεύονταν στο γερμανικό έδαφος. Δεν νοείται, συνεπώς, αναβίωση προστασίας που ουδέποτε υφίστατο.

30. Δεδομένου ότι το Bundesgerichtshof δέχεται τον ισχυρισμό της Sony ότι η νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου προστατεύει και τα προγενέστερα της 1ης Ιανουαρίου 1966 φωνογραφήματα και ότι η προστασία αυτή επεκτάθηκε στα φωνογραφήματα που έχουν παραχθεί από Αμερικανούς παραγωγούς και δημοσιεύθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, υπάρχουν αμφιβολίες όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116.

31. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ισχύει η προβλεπόμενη στην οδηγία 2006/116 […] διάρκεια προστασίας, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, και στην περίπτωση αντικειμένων τα οποία ουδέποτε προστατεύονταν στο κράτος μέλος εντός του οποίου ζητείται προστασία;

20 — Με το άρθρο 1, αριθ. 26, του τρίτου νόμου περί τροποποιήσεως του νόμου περί δικαιωμάτων του δημιουργού [Drittes Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes], της 23ης Ιουνίου 1995 (*BGBl.* 1995 I, σ. 842)].

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

α) Καταλέγονται στις εθνικές διατάξεις, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 […], και οι διατάξεις των κρατών μελών σχετικά με την προστασία δικαιούχων που δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι;

β) Ισχύει η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 […] διάρκεια προστασίας και επί αντικειμένων τα οποία, κατά το οριζόμενο στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας χρονικό σημείο, πληρούσαν τα κριτήρια προστασίας της οδηγίας 92/100 […], αλλά των οποίων οι δικαιούχοι δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι;»

32. Η απόφαση περί παραπομπής περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Μαΐου 2007 και οι διάδικοι της κύριας δίκης καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους κατά την έγγραφη διαδικασία.

33. Οι εκπρόσωποι της Sony, της Falcon και της Επιτροπής ανέπτυξαν προφορικώς τους ισχυρισμούς τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 15ης Απριλίου 2008.

V — Ανάλυση των προδικαστικών ερωτημάτων

Α — *Επί της αναδρομικής ισχύος της προστασίας (πρώτο ερώτημα)*

34. Με το πρώτο ερώτημά του, το Bundesgerichtshof ερωτά αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 προστατεύει αντικείμενα τα οποία ουδέποτε προστατεύονταν εντός του κράτους μέλους όπου ζητείται η προστασία. Τούτο θα συνεπαγόταν αναδρομική εφαρμογή του γερμανικού νόμου πριν την έναρξη ισχύος του.

35. Το ερώτημα δικαιολογείται από το γεγονός ότι, μέχρι τη δημοσίευση του UrhG, στις 9 Σεπτεμβρίου 1965, η γερμανική νομοθεσία δεν προέβλεπε προστασία των φωνογραφημάτων. Όπως, όμως, εξήγησα κατά τη συνοπτική παρουσίαση των περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι επίμαχες ηχογραφήσεις πραγματοποιήθηκαν το 1964 και το 1965, ήτοι πριν την ημερομηνία αυτή.

36. Εξάλλου, η αναδρομική προστασία των δικαιωμάτων θα παραβίαζε ορισμένες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ειδικότερα, το άρθρο 18, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Βέρνης δεν επιτρέπει την ανασύσταση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί έργου που έχει δημιουργηθεί σε ένα κράτος και έχει καταστεί κοινό κτήμα σε άλλο κράτος της ένωσης των συμβαλλομένων κρατών, εντός του οποίου ζητείται η προστασία του, ούτε την εκ νέου υπαγωγή του έργου αυτού στις διατάξεις της Συμβάσεως [21], κυρίως λόγω των δικαιωμάτων που έχουν αποκτήσει τρίτοι κατά το διάστημα που το έργο αυτό έχει καταστεί κοινό κτήμα [22].

37. Όσον αφορά τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφημάτων, όλες οι σχετικές διεθνείς συμβάσεις, ήτοι η Σύμβαση της Ρώμης [23], η Σύμβαση περί φωνογραφημάτων [24] και η Συνθήκη WPPT [25], αποκλείουν, καταρχήν, την αναδρομική προστασία τους.

38. Ωστόσο, στο πλαίσιο της κοινοτικής νομοθεσίας, το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας το άρθρο 10 της οδηγίας 93/98, έχει δεχθεί, αφενός, ότι είναι δυνατή η αναβίωση δικαιωμάτων δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων που έχουν αποσβεσθεί σύμφωνα με νομοθετικές διατάξεις που ίσχυαν πριν την έναρξη εφαρμογής της οδηγίας, υπό την επιφύλαξη των πράξεων εκμεταλλεύσεως πριν την ημερομηνία αυτή, και, αφετέρου, ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίζουν μέτρα προς προστασία των δικαιωμάτων που έχουν αποκτήσει τρίτοι δια των πράξεων αυτών [26].

39. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό με κριτήριο τον σκοπό της εναρμονίσεως, όπως αυτός απορρέει από τη ρητή βούληση του κοινοτικού νομοθέτη. Ειδικότερα, ενώ, σύμφωνα με την αρχική πρόταση οδηγίας της Επιτροπής, οι διατάξεις αυτής θα εφαρμόζονταν «στα δικαιώματα τα οποία δεν είχαν λήξει την 31η Δεκεμβρίου 1994», το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τροποποίησε την πρόταση, εισάγοντας νέα διατύπωση η οποία επαναλαμβάνεται στην οριστική διατύπωση της οδηγίας [27]. Το Δικαστήριο έχει κρίνει, ακόμη, ότι η λύση αυτή συμβάλλει στην κατά το δυνατόν ταχύτερη επίτευξη του σκοπού της εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά τη διάρκεια προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, αποκλείοντας τη συνέχιση, εντός ορισμένων κρατών μελών, της προστασία δικαιωμάτων που έχουν αποσβεσθεί εντός άλλων κρατών μελών [28].

40. Η βούληση για ταχεία εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών κατέστη ισχυρότερη μετά την έκδοση της λεγόμενης αποφάσεως

21 — Ο όρος «Ένωση» χρησιμοποιείται εδώ κατά την έννοια του άρθρου 1 της σύμβασης της Βέρνης, κατά το οποίο τα κράτη «εις τα οποία εφαρμόζεται η παρούσα σύμβασις, εννούνται εις διεθνή ένωσιν δια την προστασίαν των δικαιωμάτων των συγγραφέων επί των φιλολογικών και καλλιτεχνικών έργων αυτών».

22 — ΠΟΠΙ, «Guide de la Convention de Berne pour la protection des œuvres littéraires et artistiques (Acte de Paris 1971)», εκδοθέν από τον ΠΟΠΙ, Γενεύη, 1978, σ. 117.

23 — Άρθρο 20, με τίτλο «Αναδρομική ισχύς της σύμβασης».

24 — Άρθρο 7, παράγραφος 3: «τα συμβαλλόμενα κράτη δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν της διατάξεις της παρούσας συμβάσεως επί φωνογραφημάτων παραχθέντων προ της ενάρξεως ισχύος της συμβάσεως στο έδαφός τους».

25 — Βλ. άρθρο 22, με τίτλο «Χρονική εφαρμογή», του οποίου η παράγραφος 1 παραπέμπει στο άρθρο 18 της Συμβάσεως της Βέρνης.

26 — Απόφαση της 29ης Ιουνίου 1999, C-60/98, Butterfly Music (Συλλογή 1999, σ. I-3939, σκέψη 23).

27 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Butterfly Music (σκέψη 19).

28 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Butterfly Music (σκέψη 20).

«Patricia» [29], με την οποία το Δικαστήριο, ελλείψει εναρμονίσεως των νομοθεσιών περί προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, δέχθηκε περιορισμούς στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των ηχητικών υποθεμάτων, οφειλόμενους στις διαφορές των εθνικών νομοθεσιών [30].

41. Εν κατακλείδι, από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι η εφαρμογή της διάρκειας προστασίας που αυτό προβλέπει μπορεί να έχει ως συνέπεια την αναβίωση της προστασίας έργων ή αντικειμένων που έχουν καταστεί κοινό κτήμα [31].

42. Εντούτοις, οι διευκρινίσεις αυτές επιλύουν μεν το ζήτημα της αναβιώσεως συγγενικών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τα οποία προστατεύονταν κατά το παρελθόν, αλλά δεν αίρουν την αμφιβολία όσον αφορά την προστασία δικαιωμάτων που *ουδέποτε* προστατεύονταν.

43. Τείνω, πάντως, προς την άποψη ότι, για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω, θα πρέπει να εφαρμοστεί η ίδια λύση σε αμφότερες τις περιπτώσεις.

44. Αφενός, το επιχείρημα της ταχείας εναρμονίσεως ισχύει και για τα συγγενικά δικαιώματα που ουδέποτε προστατεύονταν. Αφετέρου, η διευκρίνιση που εισάγει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116, όσον αφορά τους κανόνες στους οποίους στηρίζονται τα συγγενικά δικαιώματα, είτε πρόκειται για εθνικούς κανόνες είτε για κανόνες της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ [32], ισχύει μόνον εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις επικλήσεως των διατάξεων αυτών.

45. Όσον αφορά την εναρμόνιση, ο κοινοτικός νομοθέτης φαίνεται να επέλεξε μια ενδιάμεση οδό, χωρίς να απορρίπτει την αναδρομικότητα ή να την αποδέχεται εξ ολοκλήρου. Προέκρινε μια συμβιβαστική λύση, προβλέποντας ότι, εφόσον ένα έργο προστατεύεται σε ένα έστω κράτος μέλος κατά το τέλος της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 93/98 στην εθνική νομοθεσία, δηλαδή την 1η Ιουλίου 1995 [33], εφαρμόζονται ως προς το έργο αυτό οι προθεσμίες που ισχύουν σε όλη την Κοινότητα [34].

29 — Απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, 341/87, EMI Electrola (Συλλογή 1989, σ. I-79).

30 — Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το Δικαστήριο επέτρεψε την εφαρμογή νομοθεσίας κράτους μέλους δυνάμει της οποίας ο παραγωγός ηχητικών υποθεμάτων μπορεί να προβάλει αποκλειστικά δικαιώματα αναπαραγωγής και διανομής ορισμένων μουσικών έργων και να απαγορεύσει την πώληση, εντός του εδάφους του εν λόγω κράτους μέλους, άλλων φωνογραφημάτων των εν λόγω μουσικών έργων, όταν τα εν λόγω φωνογραφήματα εισάγονται από άλλο κράτος μέλος όπου έχουν νομοτύπως κυκλοφορήσει στο εμπόριο, χωρίς τη συναίνεση του εν λόγω δικαιούχου ή του λαβόντος άδεια εκμεταλλεύσεως, και όπου παρεχόταν στον παραγωγό των εν λόγω υποθεμάτων προστασία η διάρκεια της οποίας έχει εν τω μεταξύ λήξει (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση EMI Electrola, σκέψη 14).

31 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Butterfly Music, σκέψη 18.

32 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 346, σ. 61).

33 — Άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

34 — Βλ. Dietz, A., «Die Schutzdauer Richtlinie der EU», στο *GRUR Int.*, 8/9, 1995, σ. 682.

46. Κατά συνέπεια, η έννομη προστασία των εν λόγω έργων ή αντικειμένων αναβιώνει εντός των κρατών μελών όπου αυτά είχαν καταστεί κοινό κτήμα, εκτός εάν τα εν λόγω έργα έχουν καταστεί κοινό κτήμα σε όλες τις χώρες της Κοινότητας. Η νέα διάρκεια προστασίας που προβλέπει η οδηγία καλύπτει και τα αντικείμενα που προστατεύονται από συγγενικά δικαιώματα [35].

47. Επιπλέον, με την προπαρατεθείσα απόφαση Phil Collins κ.λπ., της οποίας η έκδοση συμπίπτει χρονικά με την οδηγία 93/98, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων εφαρμόζεται και ως προς τους εθνικούς κανόνες περί λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, καθώς και στα συγγενικά δικαιώματα, πράγμα που συνεπάγεται de facto την πλήρη αναδρομική ισχύ τους. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απόφαση αυτή, η μεταχείριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών προς αυτά δικαιωμάτων πρέπει να είναι, σε όλες τις χώρες, όμοια με αυτή των δικαιωμάτων που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο [36].

48. Τούτο ισχύει και ως προς τα δικαιώματα που ουδέποτε προστατεύονταν στο εσωτερικό της χώρας εντός της οποίας προβάλλονται (της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην υπόθεση της κύριας δίκης), διότι, σε αντίθετη περίπτωση, η προσπάθεια εναρμονίσεως θα καθίστατο αλυσιτελής. Οι κοινοτικοί κανόνες στηρίζονται στην παραδοχή ότι η εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς προϋποθέτει εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, έτσι ώστε η διάρκεια προστασίας να είναι ίδια σε ολόκληρη την Κοινότητα [37].

49. Επιδίωξη του νομοθέτη είναι, επομένως, η θέσπιση ενιαίας διάρκειας προστασίας των δικαιωμάτων αυτών και ο ορισμός κοινής ημερομηνίας κατά την οποία τα αντίστοιχα έργα καθίστανται κοινό κτήμα. Θα ήταν, κατά συνέπεια, αντίθετο στο πνεύμα της οδηγίας το να μην προστατεύονται τα έργα και τα συγγενικά δικαιώματα με το αιτιολογικό ότι δεν προστατεύονταν προ της ενάρξεως ισχύος των σχετικών εθνικών κανόνων.

50. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από τη ρητή παραπομπή του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 στην οδηγία 92/100, δυνάμει της οποίας καθιερώθηκαν, σε ορισμένα κράτη μέλη, νέα συγγενικά δικαιώματα. Με την παραπομπή αυτή, η προβλεπόμενη από την οδηγία 2006/116 προστασία επεκτείνεται και στα δικαιώματα που προστατεύονται από την οδηγία 92/100, ακόμη και στην περίπτωση που αυτή δεν έχει μεταφερθεί στην εσωτερική έννομη τάξη [38]. Συνεπώς, αντιθέτως προς τη θέση που διατυπώνει το Bundesgerichtshof ερμηνεύοντας τον UrhG, δεν είναι δόκιμο να μιλάμε μόνο για «αναβίωση» της προστασίας [39].

35 — Βλ. Maier, P., «L'harmonisation de la durée de protection du droit d'auteur et de certains droits voisins», *Revue du Marché Unique Européen,* 2/1994, σ. 77.

36 — Dietz, A., όπ.π., σ. 683.

37 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας 93/98 και αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2006/116.

38 — Katzenberg, P., «Schutzdauer — Allgemeines (§ 64)», στο Schricker, G. (συντονιστής), «*Urheberrecht Kommentar*», 2η έκδοση, Μόναχο, 1999, σ. 1024 Walter, M., «Schutzdauer-RL — Art. 10», στο Walter, M. (συντονιστής), «*Europäisches Urheberrecht Kommentar*», Βιέννη, 2001, σ. 635.

39 — Walter, M., όπ.π., σ. 631.

51. Ωστόσο, εκτός του ενδεχομένου να έχει καταστεί ένα έργο κοινό κτήμα σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, υπάρχει και άλλος περιορισμός στην επιχειρούμενη με τις αλλεπάλληλες οδηγίες διαδικασία εναρμονίσεως. Αν και δεν επηρεάζει την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, ο περιορισμός αυτός, ο οποίος σχετίζεται με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 5 και 6 της οδηγίας 2006/116 δικαιώματα, των οποίων η ρύθμιση είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη, πρέπει εντούτοις να εξεταστεί για λόγους πληρότητας της εν λόγω απαντήσεως.

52. Κατά τη δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2006/116, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να διατηρούν ή να θεσπίζουν συγγενικά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί σχολιασμένων και επιστημονικών δημοσιεύσεων που έχουν καταστεί κοινό κτήμα [40], καθώς και επί φωτογραφιών που δεν είναι πρωτότυπες [41]. Εντούτοις, δεν είναι υποχρεωτική η διασφάλιση των δικαιωμάτων αυτών σε όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει η επίκληση τέτοιων δικαιωμάτων εντός κράτους μέλους που δεν τα αναγνωρίζει [42].

53. Τέλος, η άποψη περί αναδρομικότητας στηρίζεται και στο άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 2006/116, το οποίο προβλέπει ότι η οδηγία «ισχύει υπό την επιφύλαξη των πράξεων εκμετάλλευσης που έλαβαν χώρα πριν από την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1», ήτοι πριν από την 1η Ιουλίου 1995, οπότε τέθηκε σε ισχύ η προηγούμενη οδηγία 93/98. Συνεπάγεται, επομένως, αναδρομική ισχύ των δικαιωμάτων στα οποία παραπέμπει. Ωστόσο, για την προστασία των δικαιωμάτων των καλόπιστων τρίτων, περιορίζει την ισχύ τους σε πράξεις εκμετάλλευσης που έλαβαν χώρα προ της ενάρξεως ισχύος της. Με άλλα λόγια, αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, δεν είχε αναδρομική ισχύ, η επόμενη παράγραφος θα στερούνταν νοήματος.

54. Συνοψίζοντας, υπό το πρίσμα των προηγουμένων διευκρινίσεων, φρονώ ότι στο πρώτο ερώτημα του Bundesgerichtshof πρέπει να δοθεί θετική απάντηση, υπό την έννοια ότι, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, η προβλεπόμενη στην οδηγία 2006/116 διάρκεια προστασίας ισχύει και στην περίπτωση που το επίμαχο αντικείμενο ουδέποτε προστατεύονταν στο εσωτερικό του κράτους μέλους όπου ζητείται η προστασία, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού.

Β — *Επί της προστασίας των δικαιούχων που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους της Κοινότητας (δεύτερο ερώτημα)*

55. Το αιτούν δικαστήριο, για να κρίνει αν το γεγονός ότι ο δικαιούχος των δικαιωμάτων των οποίων ζητείται η προστασία δεν είναι κοινοτικός υπήκοος ασκεί επιρροή όσον αφορά την ερμηνεία των δύο περιπτώσεων κατά τις οποίες το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 προβλέπει την προστασία ενός αντικειμένου, διαιρεί το δεύτερο ερώτημα σε δύο σκέλη.

40 — Βλ. άρθρο 5 της οδηγίας 2006/116.

41 — Για τις «άλλες» φωτογραφίες, βλ. άρθρο 6, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2006/116.

42 — Βλ., επίσης, Katzemberger, P., όπ.π., σ. 1025.

56. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, αφενός, αν, σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μπορούν να χαρακτηριστούν ως «εθνικές διατάξεις» οι διατάξεις των κρατών μελών σχετικά με την προστασία δικαιούχων που δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι (δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, πρώτο σκέλος) και, αφετέρου, αν η προβλεπόμενη στο άρθρο 10 διάρκεια προστασίας αντικειμένων που την 1η Ιουλίου 1995 πληρούσαν τα κριτήρια προστασίας της οδηγίας 92/100 ισχύει και στην περίπτωση που οι δικαιούχοι δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι (δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, δεύτερο σκέλος).

57. Φρονώ ότι τα δύο σκέλη πρέπει να εξεταστούν από κοινού, έστω και αν σε καθένα απ' αυτά πρέπει να δοθεί χωριστή απάντηση καθώς βέβαια πρόκειται για τον Bob Dylan, θα προτιμούσα να τραγουδήσω «the answer is blowing in the wind» [43].

58. Παρακινούμενοι, προφανώς, από την ιθαγένεια του δικαιούχου του αρχικού δικαιώματος επί των επίμαχων φωνογραφημάτων, όλοι όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο διατύπωσαν την άποψη ότι η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα προκύπτει από το άρθρο 7 της οδηγίας 2006/116, το οποίο τιτλοφορείται «Προστασία έναντι τρίτων χωρών».

59. Καταρχάς, συμφωνώ με την Επιτροπή ότι πρέπει να γίνει διαχωρισμός του πεδίου εφαρμογής ratione personae από το πεδίο εφαρμογής ratione materiae.

60. Το άρθρο 7 της οδηγίας 2006/116 καθιερώνει την αρχή της συγκρίσεως της διάρκειας προστασίας. Όσον αφορά τα έργα που προέρχονται από τρίτες χώρες, κατά την έννοια της Συμβάσεως της Βέρνης, και των οποίων ο δημιουργός δεν είναι κοινοτικός υπήκοος (πρώτο εδάφιο), η διάρκεια προστασίας είναι αυτή που προβλέπει η νομοθεσία της χώρας προελεύσεως του έργου, αλλά δεν μπορεί να υπερβαίνει την προβλεπόμενη από την οδηγία διάρκεια προστασίας.

61. Παρόμοια αρχή καθιερώνει η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου όσον αφορά τα συγγενικά δικαιώματα [44]. Η διάταξη καταλέγεται στους κανόνες ratione personae της οδηγίας 2006/116, καθώς αναφέρεται σε «δικαιούχους που δεν είναι υπήκοοι της Κοινότητας». Ωστόσο, δεδομένου ότι η παροχή της προβλεπόμενης από τη διάταξη αυτή προστασίας προϋποθέτει τον ίδιο βαθμό προστασίας σε όλα κράτη μέλη, η προσοχή μας στρέφεται στις διατάξεις των διμερών και πολυμερών συμβάσεων, ήτοι, μεταξύ άλλων, στη Σύμβαση της Ρώμης, στη Σύμβαση περί φωνογραφημάτων, στη Συνθήκη WPPT και στη Συμφωνία ΔΠΙΤΕ [45], από τις οποίες δεσμεύεται το κράτος μέλος εντός του οποίου ζητείται η προστασία.

43 — Το «Blowin' in the wind» (© 1962 Warner Bros. Inc.) είναι, βεβαίως, ο τίτλος ενός από τα πλέον γνωστά τραγούδια του εν λόγω δημιουργού, καθώς επίσης και ενός δίσκου μεγάλης διάρκειας που καταλέγεται στα επίμαχα φωνογραφήματα.

44 — Mayer, P., όπ.π., σ. 75.

45 — Walter, M., όπ.π., σ. 608.

62. Κατά συνέπεια, στην κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, απόκειται στα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου γίνεται επίκληση των συγγενικών δικαιωμάτων να αποφανθούν σχετικά με την προστασία των αλλοδαπών, όπως επίσης και για τον υπολογισμό της διάρκειάς της, βάσει των διεθνών συνθηκών στις οποίες είναι συμβαλλόμενο το εν λόγω κράτος μέλος.

63. Αφετέρου, το άρθρο 10 δεν ορίζει μόνον τη χρονική ισχύ της οδηγίας 2006/116, αλλά και το υλικό πεδίο εφαρμογής της.

64. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, μολονότι το άρθρο 10 της οδηγίας 2006/116 τιτλοφορείται «Χρονική ισχύς», οι διατάξεις του επικεντρώνονται στο *αντικείμενο* της προστασίας, και όχι στο ζήτημα της ιθαγένειας του δικαιούχου, και εφαρμόζονται σε «όλα τα έργα και αντικείμενα προστασίας» που προστατεύονταν την 1η Ιουλίου 1995 είτε κατ' εφαρμογήν των διατάξεων για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ενός τουλάχιστον κράτους μέλους (ερώτημα α΄) είτε βάσει της οδηγίας 92/100 (ερώτημα β΄).

65. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116, συνάγεται (δεύτερο ερώτημα, πρώτο σκέλος) ότι η διάταξη αυτή αναφέρεται σε όλες τις σχετικές με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα διατάξεις της οικείας εννόμου τάξεως, περιλαμβανομένων των αντίστοιχων πολυμερών ή διμερών διεθνών συμβάσεων [46]. Απόκειται, επομένως, στα εθνικά δικαστήρια να διαπιστώσουν αν ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, εν προκειμένω τα επίμαχα φωνογραφήματα του Bob Dylan, πληροί τις προϋποθέσεις της εθνικής νομοθεσίας. Αν τα δικαιώματα επί του αντικειμένου αυτού απορρέουν από τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, τα δικαστήρια του κράτους εντός του οποίου ζητείται η προστασία υποχρεούνται να εξετάζουν το αλλοδαπό δίκαιο, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζουν τα της αποδείξεως του αλλοδαπού νόμου. Επομένως, η πρώτη φράση στην παράγραφο 2 του άρθρου 10 δεν παραπέμπει στους εθνικούς κανόνες περί προστασίας των μη κοινοτικών αλλοδαπών.

66. Συνοψίζοντας προτείνω να δοθεί στο πρώτο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος αρνητική απάντηση, ότι, δηλαδή, στις «εθνικές διατάξεις», υπό την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116, δεν περιλαμβάνονται οι διατάξεις των κρατών μελών σχετικά με την προστασία δικαιούχων που δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι.

67. Σχετικά με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος, υπενθυμίζεται ότι, στην περίπτωση αυτή, το δικαίωμα που αντλείται από την οδηγία 92/100 γεννάται μόνον αν, κατά την οριζόμενη ημερομηνία, οι διατάξεις της οδηγίας αυτής δεν έχουν μεταφερθεί στην εσωτερική έννομη τάξη [47]. Τα δικαστήρια του κράτους εντός του οποίου ζητείται προστασία υποχρεούνται να εξετάσουν αν τα δικαιώματα αυτά προστατεύονται

46 — Walter, M., όπ.π., σ. 632.

47 — Σημείο 47 των προτάσεών μου.

από την εθνική νομοθεσία ή τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους και, αν τούτο δεν συμβαίνει, πρέπει να διαπιστώσουν αν τα δικαιώματα αυτά προστατεύονται δυνάμει της οδηγίας 92/100.

68. Ωστόσο, για να διαπιστωθεί αν ένας μη κοινοτικός υπήκοος δικαιούται προστασία, πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί.

69. Στο πλαίσιο αυτό, τόνισαν ότι είναι αναγκαίος ο συσχετισμός κοινοτικού δικαίου και διεθνών συνθηκών. Σε αυτές καταλέγεται ιδίως η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ, της οποίας το άρθρο 14, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5 αυτού, καθιερώνει πενηντακονταετή τουλάχιστον προστασία των δικαιωμάτων των παραγωγών φωνογραφημάτων. Λόγω ομοιότητας με το άρθρο 10 της Συμβάσεως της Ρώμης, απαιτείται προσεκτική ερμηνεία των δύο αυτών άρθρων [48].

70. Ομοίως, εφιστάται η προσοχή του εθνικού δικαστηρίου στην πολύπλοκη σχέση μεταξύ των διαφόρων διεθνών συνθηκών και στις συνεπακόλουθες αλληλεπικαλύψεις. Π.χ., το άρθρο 2, παράγραφος 2, της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ ορίζει ότι «[κ]αμία διάταξη των μερών Ι έως IV της παρούσας συμφωνίας δεν επιτρέπεται να έρχεται σε αντίθεση με τις υφιστάμενες υποχρεώσεις που τα μέλη ενδέχεται να έχουν αναλάβει έναντι αλλήλων βάσει [...] της Συμβάσεως της Βέρνης, της Συμβάσεως της Ρώμης [...]», πράγμα που σημαίνει ότι παραμένουν σε ισχύ οι υποχρεώσεις που τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν αναλάβει έναντι αλλήλων ή με τρίτες χώρες, δυνάμει άλλων συμβάσεων [49].

71. Εξάλλου, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη νομολογία [50], δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ είναι εφαρμόζεται στα συγγενικά δικαιώματα, δεδομένου ότι η Κοινότητα διαθέτει αρμοδιότητες τις οποίες έχει ήδη ασκήσει, όπως προκύπτει από τις προαναφερθείσες οδηγίες 2001/29 και 92/100.

72. Εν κατακλείδι, φρονώ ότι στο δεύτερο σκέλος του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξετάσει, υπό το πρίσμα του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 και των διεθνών συμβάσεων που υπερισχύουν της εθνικής έννομης τάξης, αν η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 διάρκεια προστασίας των αντικειμένων που την 1η Ιουλίου 1995 πληρούσαν τα κριτήρια προστασίας της οδηγίας 92/100 ισχύει και στην περίπτωση δικαιούχων που δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι.

48 — Füller, J.T., «Artikel 14 — Ausübende Künstler», στο Busche, J./Stoll, J.-T. (συντονιστές), *TRIPs — Internationales und europäisches Rechts des geistigen Eigentums,* Κολωνία, 2007, σ. 271.

49 — Wager, H., «Substantive Copyright Law in TRIPS», στο Cohen Jehoram, H./ Keuchenius, P./Brownlee, L.M. (συντονιστές), *Trade-related Aspects of Copyright,* Kluwer, Deventer, 1996, σ. 36.

50 — Απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2007, C-431/05, Merck Genéricos (Συλλογή 2007, σ. I-7001, σκέψεις 32 έως 39).

VI — Πρόταση

73. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Bundesgerichtshof ως εξής:

«1) Η προβλεπόμενη στην οδηγία 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων, διάρκεια προστασίας ισχύει, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, και στην περίπτωση που το επίμαχο αντικείμενο ουδέποτε προστατευόταν στο εσωτερικό του κράτους μέλους όπου ζητείται η προστασία, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 10.

2) Στις εθνικές διατάξεις, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116, δεν περιλαμβάνονται οι διατάξεις των κρατών μελών σχετικά με την προστασία δικαιούχων που δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι.

3) Απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξετάσει, υπό το πρίσμα του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 και των διεθνών συμβάσεων που υπερισχύουν της εθνικής έννομης τάξης, αν η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 διάρκεια προστασίας των αντικειμένων που την 1η Ιουλίου 1995 πληρούσαν τα κριτήρια προστασίας της οδηγίας 92/100 του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας, ισχύει και στην περίπτωση δικαιούχων που δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι.»